
RECENZJE

Ks. Wojciech Wojtyła, *Alfabet Jana Pawła II*, Radom 2018, ss. 238.

Sposób ujęcia i zarazem przybliżenia myśli Karola Wojtyły/Jana Pawła II, jaki zaproponował nam w tej książce Autor, jest nietypowy. Można powiedzieć, dość oryginalny. I nie zmienia tego obecność na rynku prac porządkujących dorobek papieża Polaka według najbardziej charakterystycznych dla niego tematów czy wręcz haseł. Przy czym ks. Wojciech Wojtyła nie sili się na jakąś oryginalność i – jak zaznacza we wstępie do tego opracowania – nie pretenduje do przedstawienia wyczerpującego wykładu na temat poglądów Jana Pawła II. Niemniej przedłożona do recenzji wydawniczej książka zasługuje na uwagę przynajmniej z kilku powodów.

Przed wszystkim choćby bardzo powierzchowna znajomość prac Karola Wojtyły i zawartych w nich treści pozwala zrozumieć, że przybliżenie ich w jednej, nawet bardzo obszernej książce, nie wydaje się czymś łatwym. Tymczasem Autor nie napisał jakoś wyjątkowo opasłego tomu. Nie zaprezentował w nim również skomplikowanego ujęcia bardzo złożonych i trudnych, zarówno w swojej treści, jak i sformułowaniach, poruszanych przez Karola Wojtyłę kwestii. Dzięki zaproponowanej formule – trzydziestu dziewięciu pojęć (haseł) – stosunkowo krótkich, ale wnikliwie i rzetelnie opracowanych, Autorowi udaje się dość wyczerpująco ujmować złożoną strukturę osoby ludzkiej, co w postaci tradycyjnego wykładu byłoby niezmiernie trudne. Odpowiada to wyjątkowemu dorobkowi Karola Wojtyły/Jana Pawła II, który nie pozostawił po sobie zamkniętego systemu, ale w swoich refleksjach, poszukiwaniach i wreszcie wnioskach nie może być oceniany jako niesystematyczny. Wydaje się zatem, że Autor, wybierając taką właśnie formułę swojej pracy na temat spuścizny papieża Polaka, bardzo dobrze wprowadza w najbardziej istotne w niej rozwiązania. Odpowiada przy tym na właściwy poznaniu ludzkiemu aspektowy sposób przyswajania wiedzy. Najbardziej jednak dostosowuje się do właściwego Karolowi Wojtyłemu sposobu uprawiania nauki. Oczywiście książkę tę można potraktować jako zebrane informacje na temat znaczenia wielu pojęć, które były bardzo charakterystyczne dla papieża Wojtyły i którymi się posługujemy, chcąc precyzyjnie opisywać naszą egzystencję. Ale w rozumieniu Autora to coś więcej. To przybliżenie i ukazanie swoistego świata Jana Pawła II. Tak jeśli chodzi o jego zainteresowania, sposób rozumienia ludzkiej egzystencji, najważniejszych, nurtujących człowieka problemów, jak również sposób jego obecności w świecie, z jego świadectwem i przesłaniem.

W tym miejscu należy podkreślić kolejny walor pracy ks. Wojciecha Wojtyły, na który składa się rzadko spotykane, cierpliwe i żmudne podążanie za myślą krakowskiego filozofa. Dotyczy ono bardzo wymagających kwestii, nawet od dość dobrze zorientowanego w podstawowych problemach filozoficznych badacza, co wielu analitykom i systematykom tego dorobku podpowiada bardzo szybko próbę

dookreślenia Wojtyłowych koncepcji, podporządkowania ich jakiemuś jednemu klasycznemu kierunkowi lub szkole filozoficznej. Ale takie postępowanie nie oddaje w pełni zajmujących Jana Pawła II poszukiwań, korzystania przez niego z różnych – w literaturze często traktowanych oddzielnie, a nawet przeciwstawianych sobie – kierunków filozoficznych (np. tomizm i fenomenologia). W tym wszystkim Jan Paweł II nie uchylał się od wielu propozycji, wyznaczania dość precyzyjnie nowych kierunków badania, przy jednoczesnej umiejętności wielkiego szacunku do dotychczasowych osiągnięć, przede wszystkim klasycznej filozofii. Formułowane po kolei przez ks. Wojciecha Wojtyłę pojęcia bardzo dobrze wprowadzają w odcisnięte w pracach Jana Pawła II głębokie doświadczenie ludzkiej egzystencji, które jest przez papieża równie mocno przeżywane, poznawane i opisywane. Granice temu wyznacza – ujmowana rzetelnie – rzeczywistość ludzkiej osoby. Biorąc to wszystko pod uwagę, należy podkreślić syntetyczną umiejętność Autora książki w podążaniu za bardzo wymagającą twórczością Jana Pawła II. Poruszając charakterystyczne dla niej poszczególne zagadnienia, ks. Wojtyła dostrzega w niej obecność pewnego *quasi*-Wojtyłowego systemu. Można go scharakteryzować jako ciągle otwieranie się na nowe rozwiązania i wytrwałe poszukiwanie wciąż nowych ujęć, przy wielkim szacunku do klasycznej myśli filozoficznej i fundamentalnych rozstrzygnięć w refleksji wiary.

Wojciech Wojtyła nie izoluje od siebie poszczególnych omawianych haseł. Nie stara się za ich pomocą wprowadzać w twórczość Karola Wojtyły schematu, który byłby jej obcy. Ale też nie unika koniecznych powtórzeń i zachodzących na siebie zakresów znaczeniowych ujmowanych rzeczywistości i wymiarów, osiągając w ten sposób rzetelną ocenę wizji osoby Karola Wojtyły. Chodzi w niej o bardzo złożoną, ale jednocześnie koherentną i wyrażającą się w jedności strukturę ludzkiego, osobowego bytu. Autor książki nie tylko wydobywa ze spuścizny Karola Wojtyły najbardziej charakterystyczne dla niego sformułowania i tematy. Podążając za nietłumakowalnym tokiem myślenia papieża, zwłaszcza w jego pracach filozoficznych, odsłania ich treść, wskazuje na liczne powiązania tematyczne i konteksty. Odpowiada to Wojtyłowej koncepcji ludzkiej osoby, stanowiącej niepowtarzalną w całym otaczającym ją świecie indywidualność, a jednocześnie otwartą na drugich, przez co też najlepiej realizującą się przez uczestnictwo we wspólnocie, potwierdzającą jedynie słuszny sposób tej realizacji przez dobrowolny dar z siebie. Tak ujęta i poznawczo zgłębianą przez Karola Wojtyłę osoba ludzka umożliwia relację do każdego drugiego, który otwiera się na wymianę właściwą ludzkiej wspólnocie. Wśród licznych haseł i omawianych terminów, z bardzo częstym odwoływaniem się do ich etymologii i znaczeniowej historii, zostały wyszczególnione zwłaszcza te, które najlepiej odsłaniają i zarazem tłumaczą ukazany proces. Stąd Autor książki wskazuje na wyjątkową refleksję Jana Pawła II na temat miłości, będącej podstawą pełnej realizacji ludzkiej osoby i porządkującej wszystko, co człowieka stanowi. Miłość w tym ujęciu to także źródło, wypływającej z doświadczenia ludzkiej egzystencji, fascynacji człowiekiem, prowadzącej do odkrywania wielkości daru z sie-

bie dla drugih. Ks. Wojtyła uwypukla także rozważania papieża na temat prawdy i wolności, które rozrywane w wielu nurtach współczesnych wypowiedzi na temat człowieka, przeciwstawiane sobie, a nawet jeśli tylko separowane, nie pozwalają opisywać ludzkiej osoby w pełni i z poszanowaniem właściwej jej godności. Ks. Wojciech Wojtyła uwypukla także wrażliwość Jana Pawła II w jego refleksji na wszystko, co się tej godności sprzeciwia, co ją ogranicza. Ukazuje odniesienie człowieka do wspólnot naturalnych, takich jak rodzina i naród, ale również do struktur społecznych, które – o ile mają spełnić swoje zadania – muszą być skoncentrowane na człowieku. Na jego największym dobru, które trudno właściwie ocenić i ująć bez uwzględnienia początku i przeznaczenia życia ludzkiego. W tym właśnie celu Jan Paweł II wpisuje swoją refleksję, a przede wszystkim byt ludzki, któremu ją poświęca, w wymiar stworzenia i odkupienia, wskazując na Jezusa Chrystusa. Jezus nie tylko pozwala człowiekowi w pełni i do końca zrozumieć, nie tylko objawia w pełni człowieka, ale również stanowi najlepszą drogę realizacji zaproszenia bytu ludzkiego przez Boga do uczestnictwa w Jego życiu. Człowiek należący do świata i w dużym stopniu ukształtowany przez to, co właściwe jest światu, nie może być do końca wytłumaczony przez to tylko, co należy do świata. Tym bardziej nie może się w pełni zrealizować tylko w tym świecie.

Wreszcie Autor ukazuje Jana Pawła II jako myśliciela pełnego ufności wobec filozofii. Dostrzegającego w tej dyscyplinie wszystkie potrzebne narzędzia do owocnego podążania za tajemnicą bytu ludzkiego. I nie tylko po to, aby coraz wyraźniej uświadamiać sobie jej głębię oraz jej fascynującą powagę. Filozofia jako umiłowanie mądrości, które pozwoliło człowiekowi dokonać dziejowego przejścia od mitu do wiedzy i od zainteresowania światem do zachwycenia się człowiekiem, w oczach biskupa Rzymu wciąż pozostaje nauką najbardziej kompetentną w poszukiwaniu i odkrywaniu głębokiego sensu istnienia bytu ludzkiego; otwartą na to jedyne w swoim rodzaju dopowiedzenie i dowartościowanie, jakie niesie ze sobą chrześcijańskie objawienie. Z tego powodu tak bardzo Jan Paweł II broni jej charakteru mądrościowego i zarazem zobowiązuje ją do odzyskiwania tegoż wszędzie tam, gdzie filozofia, z różnych powodów, z niego zrezygnowała, tracąc w ten sposób tak bardzo właściwą jej zdolność do syntezy i odkrywania obiektywnej prawdy. W książce ks. Wojciecha Wojtyły papież Wojtyła wyłania się jako niestrudzony poszukiwacz, ale i świadek prawdy. Nigdy nie rezygnujący z poznania jej i dotarcia do niej. Nie w znaczeniu posiadania, a tym bardziej zawłaszczania, ale pokornej służby prawdzie. Autorowi książki udało się dowieść wielkiej aktualności myśli Jana Pawła II. Ks. Wojtyła wychodzi na spotkanie bardzo poważnego problemu niewystarczającej znajomości tego dorobku, a zwłaszcza niedostrzegania w nim niezwyklej inspiracji do odważnych i rzetelnych poszukiwań, a poza tym wielu argumentów wzmacniających badacza w pokonywaniu pokus redukcjonizmu i powierzchowności w rzekomo bardziej praktycznym oraz konkretnym ujmowaniu złożoności bytu ludzkiego.

Jak należy przypuszczać, książka ks. Wojciecha Wojtyły spotka się z bardzo życzliwym przyjęciem oraz stanie się źródłem wielu ważnych inspiracji w związku z zapoznawaniem się z ważnymi i ponadczasowymi rozwiązaniami Karola Wojtyły, a w wielu miejscach powrotem do nich. Chodzi przecież o spuściznę, która wciąż czeka na kontynuatorów i wciąż jest bardzo kompetentna w rozwiązywaniu najbardziej nabrzmiałych egzystencjalnych oraz poznawczych problemów człowieka. Wciąż pozostaje aktualna, a nawet prorocza. Karol Wojtyła nie tylko pozostawił wiele uniwersalistycznych i głębokich przemyśleń. Na ich podstawie sformułował wiele fascynujących rozwiązań. Karol Wojtyła/Jan Paweł II postawił również bardzo wiele otwartych pytań i wskazał wiele ważnych wyzwań, które nadal czekają na odpowiedzi, a przynajmniej na próby zmierzenia się z nimi, co Wojciech Wojtyła dostrzega i rozumie.

ks. Edward Sienkiewicz

Ks. Janusz Królikowski, *Powołanie, konsekracja i posłanie. Z teologii świętego kapłaństwa*, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II – Wydawnictwo Naukowe, Kraków 2017, ss. 308.

W 2017 roku ukazała się książka Janusza Królikowskiego *Powołanie, konsekracja i posłanie. Z teologii świętego kapłaństwa. O naturze i misji teologii*. Autor jest katolickim duchownym, profesorem Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, dogmatykiem doskonale znanym w polskim środowisku naukowym. Studiował teologię na rzymskich uczelniach: Papieskim Instytucie Świętego Krzyża, Papieskim Instytucie Wschodnim oraz Instytucie Świętego Tomasza z Akwinu „Angelicum”. Habilitował się w 2003 roku w zakresie teologii dogmatycznej na Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie. Obecnie jest członkiem m.in. Towarzystwa Teologów Dogmatyków oraz Międzynarodowej Papieskiej Akademii Maryjnej w Rzymie.

Omawiana publikacja *Powołanie, konsekracja i posłanie. Z teologii świętego kapłaństwa* stanowi swoistą teologiczną metarefleksję nad kapłaństwem. We *Wstępie* autor plastycznie argumentuje wybranie właśnie tej problematyki jako tematu swojej nowej pracy: „W czasie wakacyjnych wędrówek w góry często pierwszym zadaniem jest przebicie się przez nisko położone mgły w dolinach. Dopiero potem, w miarę, jak pokonuje się kolejne wysokości, wszystko rozjaśnia się, aż wreszcie dochodzi się do czystego światła i można cieszyć się wspaniałą panoramą” (s. 5). Niejednokrotnie w celu odkrycia prawdziwego rozumienia kapłaństwa trzeba się przebijać przez potoczne opinie o kapłanach i samym kapłaństwie. Książka chce być zatem pomocą w teologicznej wędrówce ku odkryciu ortodoksyjnej panoramy kapłaństwa w Kościele katolickim.